

Bedre Byrum

BEDRE BYRUM

Udgiver:
Bedre Byrum
Foreningen Realdanmark
Nicolai Eigtveds Gade 28
1402 København K

© Bedre Byrum og forfatterne, 2002

Redaktion:
Mette Lis Andersen (ansv.), Stig L Andersson, Jan Gehl,
Marianne Kofoed og Eric Messerschmidt (red.)

Grafisk tilrettelæggelse: Kvorning.dk Design og Kommunikation
Tryk: Trykteam
Oplag: 1500

Det er tilladt at bringe uddrag af 'Bedre Byrum', når forfatter og kilde er udførligt omtalt. Hvor ikke andet er nævnt, er forfatteren Stig L Andersson og Jan Gehl.

Introduktion

'Bedre Byrum' er et udviklingsprojekt, der sætter fokus på kvaliteten af danske byrum. Initiativtager til projektet er Foreningen Realdanmark med arkitekterne Stig L Andersson og Jan Gehl som faglige rådgivere. Intentionerne er at udvikle en række projektføløb, der inddrager engagerede danske kommuner, borgere og brugere samt talentfuld faglig ekspertise i en ny praksis omkring programmering og udformning af byens rum.

'Bedre Byrum' skal bidrage til at skabe levende og inspirerende byrum i landets byer. Det gennemføres som et forløb i flere faser: Idéfase, udviklingsfase og realiseringsfase, som danske kommuner inviteres til at deltage i.

I første omgang indbydes kommunerne til at indsende ideer til, hvordan de vil gribe fornyelsen af deres offentlige rum an. Alle kommuner kan deltage i denne fase. Blandt de indsendte idéoplæg vil 15-25 blive udvalgt og modtage økonomisk støtte fra Foreningen Realdanmark, så de kan udvikles over en periode på tre måneder. Herefter bedømmes de udvalgte projekter med det formål at få indkredset de forslag, som skal udvikles og konkretiseres med Foreningen Realdanmarks medfinansiering. Den økonomiske støtte vil her være op til 50%, afhængig af det enkelte projekts omfang og karakter.

Der er mange typer byrum, der kan komme på tale: Torve, pladser og parkeringsarealer, havnerum, transit-arealer, trafikterminaler og restarealer, hverdagsrum som gader, veje, stier og gyder, alleer, boulevarder, parker, byhaver og andre grønne rum. Byernes størrelse og geografiske placering er underordnet, og derfor omfatter 'Bedre Byrum' også landsbyer, forstæder og nye bydannelser. Det væsentligste kriterium er, at det er steder hvor byens borgere færdes og opholder sig, og hvor rummene kan fungere som bymæssige mødesteder.

Dette program beskriver, hvad 'Bedre Byrum' mere detaljeret går ud på, og hvordan danske kommuner og offentlige bygherrer kan kvalificere sig til at blive en del af udviklingsprojektet.

Herudover præsenteres otte forskellige og personlige synspunkter på, hvad gode byrum kan tilbyde. Det er individuelle visioner for bylivet, byrummet og bykulturen i det 21. århundredes danske virkelighed. De otte fortællinger kan inspirere kommuner og rådgivere til at gøre sig deres egne overvejelser om fremtidens byrum i lokalsamfundet.

Bedre RUM til byens LIV

Formålet med 'Bedre Byrum' er at udvikle en praksis for programmering og udformning af byens rum og landskab, der øger menneskers glæde ved og brug af dem - fra stille, individuelt ophold til større fælles begivenheder, alt efter hvilket byrum der er tale om.

En sådan praksis kræver et samarbejde, der inddrager uafhængige, sidestillede rådgivere og brugere med hver deres ekspertiser. Derfor vil 'Bedre Byrum' favorisere de kommuner, der er i stand til at sammentænke deres forvaltningsprincipper og samarbejdsformer med en programmering af de nye byrum. Samtidig lægger projektet op til, at kommunerne ud fra en samlet økonomisk betragtning skal anlægge en kvalitativ vurdering af forholdet mellem anlægs- og vedligeholdelseskostninger.

'Bedre Byrum' ønsker at fremme et andet syn på byens rum. De skal ikke ses som to-dimensionale friarealer, udenomsarealer og restarealer, der er blevet tilbage som udlæg efter byggeaktivitet eller planlægning. De skal derimod behandles som tre-dimensionale rum. Rum, som bringer bygning og omgivelser ind i en fælles vejstrækning og indgår som forudsætningen for arkitektonisk sammenhæng i byerne. Rum, der giver brugerne oplevelser af sanselighed, af forandring, af natur og af stoflighed.

En forudsætning for at det lader sig gøre er, at kommuner og rådgivere formår at bruge de juridiske og tekniske regelsæt, som planlægningen af byens offentlige rum er underlagt, til at udvikle nye løsninger med mulighed for nye funktioner og sociale aktiviteter.

En nutidig organisering af byens rum kan foregå på flere måder. 'Bedre Byrum' vil prioritere projekter, der tager stilling til følgende aspekter ved at bringe dem sammen i meningsfulde kombinationer:

Følelsen af samhørighed

Det bedre byrum refererer til et socialt fællesskab. Det er et sted som har højt til loftet og som kan huse det respektfulde møde med den fremmede og næsten. Det danner rammen om integration. Integration mellem ude og inde, mellem land og by, mellem før og nu og mellem den ene og den anden form for kulturel udfoldelse.

Imødekommenhed

Det bedre byrum kommer brugeren i møde. Uanset om man krydser det eller opholder sig i det, fremstår det komfortabelt og med plads til forskellige typer gøremål. Rummet er formet med omtanke. Det er et brugsrum, hvor man føler sig godt modtaget og som man bliver veltilpas af at være i.

Foranderlighed

Det bedre byrum er dynamisk. Det tilbyder borgeren en forskellig oplevelse fra gang til gang, enten i kraft af dets evne til at rumme skiftende indhold, eller i kraft af dets fysiske fremtoning, der anskueliggør hvilke processer vi som mennesker og som samfund er en del af. Det rummer en omsætning af stof, samfundets og borgerens stofskifte.

Sanselighed

Det bedre byrum pirrer den menneskelige natur. I mødet med rummet fornemmer borgeren, at der er noget særligt på færde her, fordi der er ofret omsorg og opmærksomhed. Selv det mest sansesløve menneske bliver stimuleret og får sine sanser skærpet og inviteres til at tage stilling.

Synlige forskelle

Det bedre byrum skiller sig ud. Det formidler forskelle mellem den omkringliggende virkelighed og det univers, det selv etablerer. Forskellen kan have sit udtryk i noget rent fysisk, i form af skiftende materialer. Den kan også være en stemning, der gradvist aftager jo længere man fjerner sig fra rummet.

Naturens aflæselighed

Det bedre byrum maksimerer oplevelsen af natur. Vejrlig, lys, døgnrytme og årstider indvirker på dets elementer, så man fornemmer omgivelserne, luften, duftene, lydene, farverne og materialernes stoflighed. Naturen er tilstede, ikke som en efterligning af skov til lund, å til kanal eller sø til bassin, men som en usentimental nutidighed, der holder sig fri af historiske klicheer.

Umiddelbar forståelighed

Det bedre byrum manipulerer ikke. Det er logisk, fordi det klart udtrykker både de videnskabelige og de menneskelige love. Brugeren ved, hvad han/hun har at forholde sig til og føler sig ikke snydt i sin oplevelse af hvad der er ude og inde, oppe og nede, for og bag. Materialer og stofligheder tager sig ud som det, de er.

Noget på hjerte

Det bedre byrum udtrykker en syntese mellem tanken og handlingen. Det fremstår som en kollektiv løsning, der er båret af én idé frem for konsensus. For at optimere de forhold, der gør sig gældende i byens rum, må det virkeliggøres i et frugtbart teamwork, hvor de forskellige hensyn og ekspertiser er samlet. Derfor er der ingen fare for, at det opfattes som 'arkitekttegnet' eller 'kommunalt'.

Hvordan kvalificere sig til 'Bedre Byrum'

'Bedre Byrum' har som ambition at få kommunerne til at planlægge deres fremtidige byrum således, at stederne kan udvikles til dejlige og karakterfulde rum. Intentionerne er at programmere en række projektføløb, der skaber mere levende og rummeligere byer ved at lade byrummene være formidlere af mødet mellem byens forskellige aktører i byens fælles rum.

Til formålet disponerer projektet over en pulje, der er stillet til rådighed af Foreningen Realdanmark. Midlerne fra denne pulje skal anvendes til at støtte kommunerne med henholdsvis udvikling og realisering af byrum, der tager afsæt i programmet for 'Bedre Byrum'.

For at komme i betragtning skal kommuner og offentlige bygherrer derfor beskrive, hvordan de kunne tænke sig at være med til at realisere 'Bedre Byrum' i deres lokalsamfund. Beskrivelsen skal være udformet som et idéoplæg, der indsendes til Foreningen Realdanmark.

Forløbet er opdelt i tre faser:

1 - Idéfase

Landets kommuner udarbejder idéoplæg til, hvor og hvordan de ønsker at deltage i udviklingsarbejdet om 'Bedre Byrum'.

2 - Udviklingsfase

Af de indkomne idéoplæg udvælger 'Bedre Byrum' 15-25 projekter, som modtager en ikke ubetydelig medfinansiering til udvikling af deres projekt over tre måneder.

2 - Realiseringsfase

Blandt de 15-25 projektforslag, der udvikles i fase 2, vælger 'Bedre Byrum' et mindre antal projekter, som får økonomisk støtte til deres gennemførelse i størrelsesordenen op til 50%.

Kommunen har mulighed for at indsende flere oplæg. Det enkelte idéoplæg må maksimalt fylde fire A4 sider og skal indeholde følgende elementer:

Vision

Kommunen skal i ord beskrive sin ambition for byrumsprojektet og hvorledes planlægnings- og realiseringsprocessen kan medvirke til at skabe en ny praksis omkring programmering og udformning af byens rum. Visionen forventes blandt andet at indeholde følgende:

- **Problemdefinition**
En diagnose for hvad der er galt med byrummet og en beskrivelse af de forventninger, som byrumsprojektet skal opfylde.
- **Metodik**
Beskrivelse af de fremgangsmåder, som kommunen vil anvende for at få opfyldt sin vision.
- **Proces**
Beskrivelse af strategien for, hvordan kommunen vil inddrage forskellige aktører og brugere i et frugtbart samarbejde om byrumsprojektets udvikling og igangsættelse.

- Bymæssig sammenhæng
Beskrivelse af hvorledes byrumsprojektet forholder sig til en overordnet idé om kommunens fysiske og sociale udvikling.
- Projektets typologi
Angivelse af, hvilken type byrumsprojekt der er tale om: Ny-anlæg, retablering, omdannelse, restaurering, trafikoplægning, eksperiment osv.

Tanker om realisering

Kommunen skal tage stilling til, hvorledes den planlægger at gennemføre byrumsprojektet. Der ønskes redegørelse for følgende:

- Organisation
Beskrivelse af projektorganisationen og de fagområder, der vil blive inddraget i programmeringen og udviklingen af byrumsprojektet.
- Rådgivere
Angivelse af hvilke rådgivere og virksomheder, som kommunen ønsker at samarbejde med i programmering og udvikling af byrumsprojektet.
- Finansieringsmodel
Oplysning om den påtænkte finansiering for udvikling og realisering af byrumsprojektet. Valg af model er ikke et kriterium i bedømmelsen.
- Tidsplan
Redegørelse for den overordnede tidsplan og indholdet af de forskellige faser for kommunens gennemførelse af byrumsprojektet. Der gøres opmærksom på, at projektet skal være påbegyndt inden 1. januar 2005 for at komme i betragtning i 'Bedre Byrum'.

Fakta om stedet

Kommunen skal beskrive de(t) pågældende rums areal, kontekst, afgrænsning, karakter og ejerforhold. Redegørelsen skal rumme følgende elementer:

- Indtegning af de(t) pågældende rum på et bykort i målestoksforholdet 1:20.000.
- Indtegning af de(t) pågældende rum på et områdekort i målestoksforholdet 1:2.000.
- To karakteristiske fotos, der viser stedets nuværende beskaffenhed, samt eventuelt et luftfoto.
- Angivelse af stedets beliggenhed i forhold til bymidte og kommunens øvrige kvarterer.
- Oplysninger om områdets beboersammensætning og sociale og økonomiske liv.

Præsentation af kommunen

- Data om kommunen.
- Diagrammatisk fremstilling af forvaltningens organisation og beslutningsprocesser.

Idéoplæg sendes i 12 eksemplarer til

**Bedre Byrum
Foreningen Realdanmark
Nicolai Eigtveds Gade 28
1402 København K**

For at komme i betragtning skal materialet være 'Bedre Byrum' i hænde senest fredag den 30. august 2002 klokken 12.00.

Bedømmelse

Blandt de indsendte idéoplæg vælger Foreningen Realdanmark 15-25 projekter, der modtager økonomisk medfinansiering til deres udvikling.

Idéoplæggene vil blive bedømt af et udvalg bestående af:

Flemming Borreskov, administrerende direktør, Foreningen Realdanmark
Mette Lis Andersen, fondschef, Foreningen Realdanmark
Stig L Andersson, landskabsarkitekt, Stig L Andersson Landskabsarkitekter
Jan Gehl, arkitekt, Dr. Litt., Kunstakademiets Arkitektskole
Anne Knudsen, chefredaktør, Weekendavisen
Leo Larsen, departementschef, Miljøministeriet
Henrik Reeh, lektor i Moderne Kultur ved Københavns Universitet
Jytte Rex, filminstruktør

Arkitekt Eric Messerschmidt fungerer som sekretær for bedømmelsesudvalget.

Alle bygherrer, der rettidigt indsender idéoplæg, vil inden udgangen af september 2002 blive orienteret om resultatet af bedømmelsen.

Yderligere oplysninger

Indholdet og perspektiverne i 'Bedre Byrum' udgøres af dette program og af de informationer, som er tilgængelige på www.bedrebyrum.dk. Det er muligt at stille afklarende spørgsmål frem til den 17. juni 2002 ved skriftlig henvendelse til:

Bedre Byrum · Foreningen Realdanmark · Nicolai Eigtveds Gade 28 · 1402 København K

TIDSPLAN

Primo juni – ultimo august 2002

IDÉFASE

Kommunerne udarbejder idéoplæg til, hvor og hvordan de ønsker at løse et eller flere byrumsprojekter i henhold til programmet for 'Bedre Byrum'.

30. august 2002

AFLEVERING #1

De udarbejdede idéoplæg skal være 'Bedre Byrum' i hænde.

September 2002

BEDØMMELSE #1

Udvælgelse af 15-25 projekter, der Foreningen Realdanmarks medfinansiering til deres udvikling.

Oktober – december 2002

UDVIKLINGSFASE

Kommunerne udvikler 15-25 udvalgte projekter med Foreningen Realdanmarks økonomiske støtte.

Ultimo december 2002

AFLEVERING #2

Kommunerne indsender endelige projekter til 'Bedre Byrum'. Samtlige projekter i denne fase vil blive publiceret i bogform og på hjemmesiden www.bedrebyrum.dk.

Januar – februar 2003

BEDØMMELSE #2

Udvælgelse af et mindre antal projekter, der får Foreningen Realdanmarks medfinansiering til deres realisering.

Marts 2003 – ca. 2005

REALISERINGSFASE

Projektering, myndighedsbehandling og anlæggelse af udvalgte byrumsprojekter med Foreningen Realdanmarks medfinansiering. Projekterne skal være igangsat senest 1. januar 2005.

Medio 2005 – ultimo 2005

EVALUERING

Evaluering af det samlede projektforsøg og de konkrete resultater.